

Garðurinn

Kennsluleiðbeiningar með skáldsögunni
Garðurinn eftir Gerði Kristnýju

Inngangur

Leiðbeiningar þessar fylgja bókinni Garðurinn eftir Gerði Kristnýju. Þær eru ætlaðar kennurum í 6. og 7. bekk grunnskóla en bókin hentar vel fyrir lesara á aldrinum 10 – 15 ára. Garðurinn er vel til þess fallinn að hún sé lesin í grunnskóla og efni hennar sé rætt. Hún er spennandi, auðveld í lestri, ekki of löng og hefur yfir sér dulúðlegt yfirbragð. Sagan tekur á mörgum þeim þáttum sem börn á þessum aldri glíma við eins og kvíða, spennu, höfnun og vináttutengsl. Hún býður upp á áhugaverðar og fjörugar umræður ásamt því að vera heppileg til þess að efla sköpunarkraft nemenda.

Um höfundinn

Gerður Kristný hefur getið sér gott orð sem rithöfundur og hefur skrifað jöfnum höndum skáldsögur fyrir börn og fullorðna ásamt því að vera ljóðskáld. Gerður er fædd í Reykjavík árið 1970 og ólst upp þar í borg. Eftir hefðbundna grunnskólagöngu fór hún í Menntaskólann við Hamrahlíð og síðar í Háskóla Íslands þar sem hún lauk BA prófi í frönsku með almenna bókmenntafræði sem aukagrein. Hún hefur einnig stundað nám í fjölmiðlafræði en er nú í fullu starfi sem rithöfundur. Gerður hefur fengið margvísleg verðlaun og viðurkenningar fyrir verk sín og þar skal helst nefna Bókaverðlaun barnanna árið 2003 fyrir bókina Marta Smarta. Textar eftir Gerði Kristnýju hafa einnig birst í kennslubókum fyrir grunnskólanemendur, bæði sögur og annar texti (Bókmenntavefurinn, 2008)

Um söguna

Sagan Garðurinn fjallar um stelpuna Eyju sem er nýflutt með mömmu sinni og pabba á Ljósvallagötuna í Reykjavík. Eyja er 14 ára og á ekki nein systkini. Mamma hennar er hárgreiðslukona en pabbi hennar er framhaldsskólakennari sem dreymir um að skrifa bók. Húsið sem þau flytja í er rétt við gamla kirkjugaðrinn Hólavallagarð og hefur Eyja útsýni úr herbergisglugga sínum yfir garðinn sem henni finnst nokkuð ógnvekjandi. Eyjan byrjar í nýjum skóla og þarf að eignast nýja félagu en stákurinn í gamla skólanum sem hún hélt að væri kærasti sinn hefur snúið sér að öðrum stelpum. Þetta tekur á Eyju og hún er einmanna til að byrja með. Húsnæðið sem fjölskyldan var að flytja í er stærra en það sem þau voru í og hafa þau pláss fyrir

fleiri húsgögn. Pabbi Eyju rekst á forlata stól á antiksölu sem hann festir kaup á en stólinn á eftir að reynast þeim afdrifaríkur. Eyju líst strax illa á stólinn og finnst eins og eitthvað slæmt fylgi honum sem svo reynist rétt. Pabbi hennar er hins vegar ánægður með stólinn og finnst að allt sér að smella saman hjá honum og draumar hans hljóta að fara að rætast. Einn daginn þegar hann sest í stólinn finnur hann nokkur gömul sendibréf í stólum svo skrifuð voru 1918 en þá geisaði spænka veikin í Reykjavík með dapurlegum afleiðingum. Í gegnum þessi tvö lykilatriði í bókinni, stólinn og spænsku veikina fléttast svo æsispennandi atburðarrás sögunnar. Það er Reykjavík árið 2008 og gamla Reykjavík á tímum spænsku veikinnar árið 1918. Pabbi Eyju hafði sérstakan áhuga á þessum tíma þar sem hann er sögukennari og átti sér draum að skrifa um þennan atburð. Ekki verður úr að pabbi hennar fara að skrifa þar sem hann veikist alvarlega eftir að hafa setið í stólnum.

Eyja eignast nýjan vin Sölva og trúir honum fyrir því sem er að gerast heima, um veikindi pabba, gamla stólinn og bréfin. Sölvi fær fjótt áhuga á bréfunum og biður Eyju um að mega lesa þau. Í sameiningu reyna svo Eyja og Sölvi að leysa gátunum um stólinn og veikindi pabba. Bókin er ekki bara spennandi draugasaga um unglunga á okkar tímum heldur leynist í henni heilmikill fróðleikur um spænsku veikina og einnig góð saga um kærleika.

Kennsluáætlun

Heppilegast er að lesa í bókinni á hverju degi og hafa stutt hnitmiðuð verkefni í bland við lengri. Gott er að gera ráð fyrir tveimur vikum í þessa vinnu og fjalla um tvo til þrjá kafla í hver sinn sem unnið er með efnið. Kennara er í sjálfsvald sett hvort hann láti nemendur lesa heima eða noti tíma í skólanum til þess að lesa. Ef lesið er í skólanum getur kennarinn frekar fylgst með hvort nemendur eru að lesa og hvatt þá sem erfitt eiga með að einbeita sér með að halda sér við efnið. Gott er að nota einhverja kaflana til þess að lesa upphátt en það er í senn algengasta og auðveldasta leiðin til þess að upplifa sögi í sameiningu (Cullinan, 1981).

Bókin er 148 blaðsíður og skiptist hún í 24 kafla sem merktir eru með rómverskum tölum. Kennsluáætlunin er sett fram tíma fyrir tíma og eru tillögur mína eingöngu settar fram sem hugmyndir fyrir kennara til að styðjast við, þeir geta lagað þær að eigin hugmyndum og áhuga. Mikilvægt er að kennarinn hafi lesið bókina áður en hafist er handa svo hann hafi svör á reiðum höndum ef spurningar vakna hjá nemendum á meðan lesið er.

Ég vil vekja athygli á því að þeir sem nota þessa bók sem kennslugagn í skólum nálægt sögusviði bókarnar hafa meiri möguleika en aðrir til að lifa sig inn í atburðarrásina og væri upplagt að flétta saman grenndarkennslu, útikennslu, samfélagsfræði og íslensku þegar bókin er lesin.

Áður ern sagan er lesin

Kennarinn þarf að útvega eitt eintak fyrir hvern nemenda og ef skólasafnið á ekki bekkjarsett af bókinni þá er á Skólasafnamiðstöð Reykjavíkur bekkjarsett. Einnig eru hún til í fjölda eintaka hjá Árbæjarskóla, Grandaskóla og Langholtsskóla í Reykjavík og Lundaskóla á Akureyri. Oft er möguleiki á því að fá lánað á milli skóla.

Gaman væri ef tök eru á því að koma fyrir gömlum stól í kennslurýminu. Stól sem hefði yfir sig dulúðlegt yfirbragð. Kennarinn væri búin að koma honum fyrir áður en nemendur mættu í skólann og honum stillt upp á áberandi stað í stofunni.

Kennarinn þarf að ganga úr skugga um það hvort einhverjir nemendur hafa lesið bókina áður þar sem sum verkefni gera ráð fyrir að nemendur geri sér í hugarlund hvert næsta skref verður. Gott er að ákveða í upphafi á hvaða formi verkefni nemenda eru geymd og sniðugt væri að kennarinn léti nemendur útbúa verkmöppur áður en lestur hefst til þess að halda utan um verkin þeirra. Nokkrir umræðupunktarnir eða verkefni kalla á að nemendur leyti sér upplýsinga annað hvort í bókum eða neti og þarf að gera ráð fyrir undirbúningi eða aðstæðum í þeim verkefnum.

1.tími kaflar I og II

Kennarinn kynnir bókina en passar sig að gefa ekki upp of miklar upplýsingar um innihaldið. Kennarinn les með nemendum fyrsta kaflann og loka nemendur bókunum þegar honum er lokið. Nemendur fá auð blöð og skrifa nú hugmyndir sínar um það hvernig framvindan verður í sögunni. Kennarinn skrifar lykiorð úr kaflanum á töfluna eins og: *kirkjugarður*, *gamalt hús*, *nýtt hverfi* og *draugagangur*. Þegar nemendur hafa lokið við ritunina þá tekur kennarinn blöðin og setur í umslag og geymir þangað til lestri sögunar er lokið. Síðan er lestri haldð áfram og annar kafli er lesin.

Hugmyndir að umræðupunktum og skriflegum verkefnum:

- Hver er þín reynsla af kirkjugörðum? Hefur þú komið í kirkjugarð, ferðu reglulega að leiði einhvers þér nákomins. Athugasemdir: það þarf að fara varlega í umræðu um kirkjugarða og verkefni tengd þeim sem koma hér síðar. Kennarinn þarf að þekkja nemendur vel og ekki er ráðlagt að fjalla mikið um þessu mál ef einhver í bekknum hefur nýlega misst einhvern sér nákominn eins og foreldra, systkin eða vin.
- Nemendur fletta upp á netinu eða í fræðibókum orðunum sífurkottur, hveitibjöllur og mölflugur og ræða um hvað þeir finna.
- Hvernig er skeljasandshús? Í hvernig húsum búa nemendur rætt um gerðir hús og orð sem tengjast þeim. Hægt að setja upp í súlurit.
- Hvað þýðir að vera framliðinn?
- Skoða með nemendum kort af Reykjavík. Kennarinn getur verið búin að útvega kort af borginni og hvert borð fær eitt kort. Nemendur finna Ljósvallagötu og kirkjugarðinn á korti. Hverfaheiti skoðuð og nöfnum þeirra velt fyrir ség. Sum hverfaheiti eru augljós eins og Vesturbær en hvar er Smáibúðarhverfið og af hverju heitir Breiðholt þessu nafni. Hér væri líka möguleiki að varpa upp með skjávarpa korti af Reykjavík, gott að nota borgarvefsjánnu: http://www.reykjavik.is/desktopdefault.aspx/tabid-3546/5704_view-1139
- Hvað er antikverlsun og hafa nemendur komið í slíka verslun. Velta fyrir sér af hverju hlutir enda þar og hvaða sögu þeir hafa að geyma.
- Í kaflanum kemur fram orðið dánarbú og úrskýring á því. Gaman væri að velta þessu samsetta orðið fyrir sig og skoða úr hvaða orðum það er sett saman. Finna má fleiri orð sem enda á bú og skoða á viðlíka hátt.
- Nemendur vinna vefleiðangur um höfundinn. Hann má nálgast á eftirfarandi slóð: http://wiki.khi.is/index.php/Ger%C3%B0ur_Kristn%C3%BD_-_veflei%C3%B0angur

Hugmyndir að heimaverkefnum

- Lestu lýsinguna af herbergi Eyju og gerðu lýsingu á þínu herbergi. Mundu að lýsa vel bæði hlutum og andrúmslofti. Hvað er það sem þér líkar sérlega vel við í herberginu og hvað værir þú til í að losna við.

- Eru til gamalir hlutir heima hjá þér, antik eða erfargripur? Hvað sögu geyma þeir. Taktu mynd af hlutnum og segðu frá honum. Þetta væri svo sett fallega upp á vegg í skólastofunni.

2.tími kaflar III og IV

Í þessum köflum segir frá því þegar Eyja fer í fyrsta skiptið í skólann og vangaveltum hennir um hvernig upplifun það er. Hún kynnist nýjum krökkum og langar að eignast vinkonu. Söknuður eftir gömlu vinunum kemur einnig fyrir og samskipti hennar við „kærastann“ sem hún misreiknaði.

Hugmyndir að umræðupunktum og skriflegum verkefnum

- Hvernig er að byrja í nýjum skóla. Eflaust eru nokkrir í bekknum sem hafa prófað það. Nemendur geta skrifað um þá upplifun sína hvernig það er að vera nýr í vinahópnum og hvað ræður því hverjir verða vinir.
- Er það mikilvægt fyrir mann að eiga góðan vin í skólanum og hvers vegna?
- Hvernig leið Eyju eftir seinna símtalið við Steinþór? Hefur þér liðið svona?
- Skrifið upp vandræðalegt símtal og jafnvel leikið það.

3.tími kaflar V og VI

Í þessum köflum er umræða um tómstundastörf unglinga og áhugamál. Pabbi Eyju er byrjaður að veikjast og veit ekki hvað amar að sér. Hann reynir að lesa bréfin sem hann fann í stólnum dularfulla og biður Eyju um að láta engan komast í þau. Eyjar prófar að setjast í stólinn og finnur fyrir krafti sem hann virðist búa yfir.

Hugmyndir að umræðupunktum og skriflegum verkefnum

- Hér er upplagt að taka fram kortið góða og skoða þau kennileiti og götuheiti sem koma fyrir. Gott að vera með myndir af stöðum eins og Fógetatorgi og kirkjugarðinum og varpa á tjald með skjávarpa. Nemendur hafa kannski séð þessa staði en átta sig ekki á nöfnum.
- Hefur þú orðið fyrir óvenjulegri/óskiljanlegri lífFREYNSLU eða mannstu eftir einkennilegum hljóðum sem þú gast ekki útskýrt.
- Hvaða áhugamál hafa nemendur í bekknum og hvað gera þau utan skólatíma.

- Eru einhverjir frægir sem hafa sama áhugamál og þið? ykkar áhugamál? Hér væri hægt að afla sér upplýsinga á netinu og skrifa um þá hvort sem það eru tónlistarmenn eða íþróttahetjur. Kynnið fyrir nemendum hvernig maður aflar og vinnur með heimildir ef það hefur ekki verið gert áður. Brýnið fyrir nemendum að taka heimildir af viðurkenndum vefsvæðum.

4.tími kaflar VII og VIII

Í þessum köflum segir frá því að Eyju er boðið í fyrsta afmælið í nýja skólanum og finnt henni nú allt vera að smella saman. Hún veltir því fyrir sér hvað hún eigi að gefa í afmælisgjöf og áttar sig á því hversu erfitt er að finna gjöf fyrir einhvern sem hún þekkir ekki mikið. Hún fer upp á Laugaveg og í Skífuna og kaupir geisladisk í afmælisgjöf en á leiðinni sér hún strák tilsýndar. Þegar hún kemur svo heim eftir bæjarferðina þá bíður stákurinn efir henni og þau taka tal saman. Pabbi er enn veikur og hefur honum versnað, Eyja er sannfærð um að stólinn hefur valdið þessum veikindum. Hún hittir stákinn aftur sem segist heita Sölvi Sölvason.

Hugmyndir að umræðupunktum og skriflegum verkefnum

- Ræðið afmælisgjafir, hvað við gefum vinum okkar, hvað við viljum fá frá öðrum.
- Hver og einn nemandi útbýr lista yfir hugsanlegar afmælisgjafir sem þeir geta gefið bekkjarfélögum eða fjölskyldumeðlimum. Veltið fyrir ykkur tónlist sem höfðað gæti til vina ykkar.
- Skoðið nokkur orð í kaflanum. Hér er hægt að láta nemendur fletta upp orðum í orðabók. Ef kennarinn hefur sérstakan áhuga á að vinna með orð má láta nemendur útbúa litla orðbók í upphafi lestrar og láta þau skrifa niður nokkur ný orð í hverju kafla um leið og þeir lesa. Í þessum köflum mætti skoða orðin og orðasamböndin: krossbrá, skjannahvítur, frumskógur, kúnnar, móðurkviður, ráðhús, Bankastræti, að taka strikið, hannyrðarbúð, dyngjur, funheitt, að sitja á hakanum, að bjáta á,
- Kynnið Skúla Magnússon fyrir nemendum svo þau átti sig á því af hverju hann var kallaður faðir Reykjavíkur. Hér er hægt að vinna samþætt við samfélagsfræði.
- Spilið fyrsta kafla í sónötu Bach í e-moll og fáið þau til að velta því fyrir sér hvernig hughrif þau verða fyrir. Þau gætu skrifað litla hugleiðingu og borið hana saman við það sem Eyja upplifir. Af hverju leið Eyju illa í þennan dag?

- Hvaða tilfinningar kallar tónlist fram í huga okkar.
- Hvað gerir þú til þess að dreifa huganum?

Hugmyndir að heimaverkefnum

- Nemendur spjalla við fólkið sitt heima um Hólavallagarð og hvort þeir eiga einhverja ættingja sem þar eru grafnir.
- Samvinnuverkefni með foreldrum að fara á eftirfarandi slóð og vinna verkefni sem þar er að finna: <http://wiki.khi.is/index.php/H%C3%B3lavallagar%C3%B0ur>

5.tími kaflar IX og X

Í þessum köflum segir frá undirbúningi stelpnanna í bekknum hennar Eyju fyrir afmælisboðið. Eyja segir þeim frá vini sínum Sölva. Þegar Eyja kemur úr skólanum þennan dag kemst hún að því að pabbi hennar er á spítala og hún fær meiri áhyggjur og í öllu fátinu gleymdi Eyja að mæta í afmælið og grípur í hvíta lýgi til þess að koma sér úr vandræðum. Eyja finnur bréfin sem pabbi hennar fann í stólnum góða og byrjar að lesa þau.

Hugmyndir að umræðupunktum og skriflegum verkefnum

- Við hvaða tónlist dönsuðu stelpurnar?
- Veltu fyrir þér við hvaða tónlist þér finnst best að dansa og af hverju.
- Eyja segir nýju vinkonum sínum frá Sölva en virðist hikandi. Kannski vegna þess að hún þekkir hann minna en hana langar. Hvað veit hún nú þegar um Sölva og finnst ykkur eitthvað athugasemjaveitt við það?

6.tími kaflar XI og XII

Í þessum köflum segir frá því að Sölvi kemur heim með Eyju og kíkir á stólinn. Bréfin koma einnig við sögu og hann fær loksins að lesa aðeins í þeim en hann hefur sýnt mikin áhuga á þessum bréfum. Eyja fer með mömmu sinni á tískusýningu í Smáralind þar sem bekkjarsystur hennar eru að sýna. Mamma hennar hittir stelpunar og Eyja segir henni frá Sölva.

Hugmyndir að umræðupunktum og skriflegum verkefnum

- Orð og orðasambönd: Hallærisplan, kínaskór, Síberíugangan, að fá sér í aðra tána,
- Hefur þú skrifað eða fengið sendibréf?

- Hvaða tilgangi þjóna slík bréf.
- Nemendur skrifa sendibréf og við það er hægt að margar hugmyndir. Hér er gott að kenna nemendum að skrifa sendibréf og hvernig þau eru byggð upp þar sem ekki er víst að nemendur hafi oft séð slík bréf á þeirri upplýsingaöld sem við búum á. Einnig er gott að ræða mismunandi form bréfa og koma með sýnishorn ef kennarinn hefur tök á því. Ræða skal um málfar á bréfum eftir því hver sendir og til hvers bréfið er.
 1. Að skrifa bréf til höfundar og spyrja um einstök bókarnar, hvar hann hafi fengið hugmyndana og hvort framhald verði á sögunni svo eitthvað sér nefnt.
 2. Nemendur geta valið að skrifa kvörtunarbréf, ástarbréf, þakkarbréf eða umsóknarbréf.
 3. Sniðugt væri að nemendur settu sig í spor unglings 1918 þegar spænska veikin geisaði og segðu frá því sem þau upplifa.
 4. Nemendur skrifa bréf til Höllu eða einhvers sem uppi var fyrir um 100 árum og reyna að segja frá því sem hefur breyst síðan þá.
 5. Nemendur skrifa bréf til vina eða ættingja sem búa úti á landi eða erlendis og segja þeim frá bókinni sem þeir eru að lesa. Kennarinn tekur það að sér að senda í póst.
 6. Skrifið sameiginlegt bréf til jafnaldra ykkar í skóla í öðru bæjarfélagi og segið frá skólanum ykkar og áhugamálum

7.tími kaflar XIII og XIV

Í þessum köflum segir frá því þegar Eyja og Sölvi reyna að grafa upp eitthvað um sögu stólsins með það fyrir augum að finna út hvort stóllinn geti hafa gert þabba hennar veikan. Með þrautsegu fá þau afgreiðslukonuna í antikbúðinni til að tala af sér. Þau finna hvar Hermundur fyrrverandi eigandi stólsins á heima og heimsækja hann en hafa ekki erindi sem erfiði. Hann vill ekkert segja þeim um stólinn og hendir þeim út.

Hugmyndir að umræðupunktum og skriflegum verkefnum

- Orð og orðasambönd: vafningslaust, gamalar leikarmyndir, rogastans, dúkkaði, klæðskeri, tombóla, gímald, tindilfættur, kúnst, sætlega

- „Það komu viprur í munnvikin á mér. Ég áttaði mig ekki á því fyrr en nú að sorgin var orðin að stórum ísjaka innan í mér og áður en ég vissi tók hann að bráðna (bls.76)“ Lýstu því hvað Eyja er að hugsa þarna, hvað líkingu notar hún og af hverju? Hvað veldur því að ísjakinn er að brána.
- Finndu fleiri myndlíkar í þessum tveimur köflum þær eru nokkrar. (Hér þarf kennarinn að leggja inn myndlíkingar þar sem lítð hefur verið rætt um þær í námsefni nemenda).
- Hvernig getur verið eitthvað vont við húsgagn, ræðið þetta í litlum hópum og komið með ykkar skýringu á veikindum þabba Eyju.
- Hvaða tilgangi þjóna persónulýsingar í sögum? Finnst ykkur betra eða verra að lesa sögu þar sem aðalpersónunum er vel lýst? Rökstyðjið.
- Lesið lýsinguna á afgangiðlukonunni í antíkbúðinni á bls. 79 og lýsinguna á Hermundi á bls. 89 og veldu þér einhvern til að lýsa ítarlega. Gaman að velja litríkan persónuleika.
- Hverjir eru frægir á Íslandi og af hverjir eru þeir frægir. Veldu þér einn frægan Íslending og kynntu þér æfi hans og störf. Kynntu hann svo fyrir bekkjarfélögum þínum.
- Hvernig koma Sölvi og Eyja fram í búðinni. Nefndu dæmi til rökstuðnings.
- Eftir að hafa verið í antíkbúðinni þá skiljast leiðir þeirra Eyju og Sölva og þau ákveðna að hittast aftur daginn eftir við styttna af Skúla. Styttnan er kennileiti í miðbænum. Flettur upp orðinu kennileiti og ræðið saman í litlum hópum um kennileiti í nágrenni skólans.
- Hvaða tilfinningu finnur Eyja fyrir þegar hún kveður Sölva?
- Eyja veltir fyrir sér hvernig Halla hafði litið út og hvar hún hefur búið. Hún hafði jafnvel fundið hús við Vesturgötu sem gæti hafa verið heimili hennar. Getur það passað? Hér er upplagt að kennarinn finni myndir síðan 1918 frá Reykjavík og varpi upp á vegg þannig að nemendur geti áttað sig betur á hvernig Reykjavík leit út.
- „Ég saknaði mín líka“ (bls.85) segir Eyja við Svein Óla flautukennara. Hvað áttu hún við? Hefur þér liðið svona eins og Eyju og ef svo er segðu frá því.
- Komdu aftur segir Eyja við þabba sinn á spítalnum en hann hafði ekki farið annað en þangað. Hvað meinti hún með þessu?
- Hermundur átti heima á Túngötu og Eyju fannst það kostur. Ef hann hefði nú búið í Mururima eða Álfkonuhvarfi þá hefði málið verið annað. Finnið út hvar þessar götu eru og hvernig þau kæmust þangað.

8.tími kaflar XV, XVI og XVII

Nú er farið að síga á seinni hluta bókarinnar og sagan að verða spennandi. Nemendur komnir vel inn í söguna og þá er betra að lesa fleiri kafla í einu.

Í þessum köflum segir frá því hvernig vinátta þeirra Eyju og Sölva þróast og er hún farin að kalla hann kærasta sinn. Þau hittast á kaffihúsi og eiga rómantíska stund. Jólin nálgast og mamma Eyju er að undirbúa aðventuna. Pabbi er enn á spítalnum og þær eyða aðfangadegi hjá ættingjum. Eftir jólin lætur stóllinn aftur á sér kræla og eftir að mamma sest í hann þá veikist hún. Nú er Eyja orðin frekar reið og óttaslegin yfir því hvort og hvernig hún geti unnið úr þessum vanda.

Hugmyndir að umræðupunktum og skriflegum verkefnum

- Orð og orðasambönd: mótbárur, Norðurmýri, að standa teinréttur eins og tindáti
- Sölvi talar um söknuð Höllu vegna frænda hennar og hversu vond tilfinning það er. Hafið þið saknað einhvers og er söknuður alltaf erfiður?
- Sölvi er ekkert á því að gefa Eyju upp neinar upplýsingar um sig, hvorki símanúmer, netfang né heimilsfang. Hvað gæti skýrt þessa undarlegu hegðun Sölva?
- Eyja og mamma hennar gleymdu að skrifa jólakort og þegar Eyja fær kort frá Sóleyju Björk vinkonu sinni finnur hún fyrir söknuði. Hér er hægt að ræða um þá hefð að skrifa jólakort. Hefur jólakorthefðin breyst með tilkomu tölvusamskipta. Hvaða venjur eru hjá nemendum. Hér væri upplagt að hver og einn skrifaði eitthvað fallett um samnemendur. Hvernig þetta er framkvæmt fer eftir stærð bekkja.
- Eyja gaf pabba sínum ævisögu Stefáns frá Hvítadal, hver var hann og fyrir hvað var hann þekktur?
- Í bréfi Höllu kemur fram að Barnaskólanum hafi verið breytt í sjúkrahús. Kannið heimildir um þetta og athugið hvort þetta sé rétt. Stendur þetta hús enn og hvaða hlutverki hefur það þjónað?
- Eyja fékk nýjan síma í jólagjöf og eyddi aðfangadagskvöldi í að lesa leiðbeiningar. Hér væri upplagt að safna saman leiðbeiningum með nokkrum tækjum t.d sínum, myndavélum og fleira. Nemendur velja sér eitt tæki og skrifa leiðbeiningar fyrir hugsanlega notendur.

- Í bréfi frá Höllu kemur orðið húðarigning fyrir. Finnið eins og mörg orð yfir veður og þið getið og útbúið spjöld til að hengja upp á vegg. Hægt að skipta nemendum í nokkra hópa eftir veðri.
- Halla segir frá miðilsfundi. Veltið fyrir ykkur orðinu miðill og hvaða merkingu það hefur.
- Hvað er miðilsfundur? Hér er hægt að ræða um miðilsfundir og lesa brot úr frásögnum annarra. En þetta er viðkvæmt mál og spurning hvort þetta þurfi að tilkynna heim.

9.tími kaflar XVIII, XIX og XX

Mamma Eyju er líka orðin veik og Eyja heldur af stað í örvæntingarfullri leit sinni að lausn fyrir foreldra sína. Hún fer heim til Hermundar og biður hann um hjálp. Hann gefur henni leiðbeiningar um hvað er hægt að gera. Eyja fær Sölva til að koma með sér heim og hjálpa sér. Hún ætlar að setjast í stólinn og takast á við hið illa sem í honum er og þarf að hafa Sölva sér til halds og trausts. Hún kemst lifandi úr greipum stólins og þegar hún rankar við sér er Sölvi horfinn, mamma vöknuð og pabbi að hressast.

Hugmyndir að umræðupunktum og skriflegum verkefnum

- Þegar hér er komið við sögu vitum við orðið þó nokkuð um stólinn. Skrifðu sögu stólsins. Sniðugt er að nota stólinn sem sögumann.
- Setjið ykkur í spor Eyju þegar Hermundur segir henni að hún þurfi að biðjast lausnar fyrir pabba sinn. Hvernig ætli henni líði?
- Semjið lausnarorð fyrir Eyju.
- „Svona strákar þurfa líka að lifa sínu lífi“ sagði Hermundur um Sölva hvað átti hann við?
- Hvaða aðferð notar Eyja til að hrekja í burtu hið vonða? Rifjið upp það sem þið hafið lesið áður um hvernig fólk varðist ágangi hins óþekkta t.d úr þjóðsögum.

10.tími kaflar XXI, XXII, XXIII og XXIV

Í lokaköflum sögunnar segir frá því hvernig Eyju og Sölva tekst til við að losa sig endanlega við stólinn. Pabbi og mamma eru að hressast og leiðir þeirra Sölva skiljast. Margar spurningar hljótað að vakna meðal barnanna um óútskýranlega hluti og fjörugar umræður geta skapast.

Hugmyndir að umræðupunktum og skriflegum verkefnum

- Brennustjórinn hefur umsjón með brennunni. Finnið fleiri orð sem enda á stjóri og skilgreinið hverju viðkomandi stjórnar.
- Hvernig eyðir þú gamlárskvöldi, segðu frá því með stuttri frásögn en ítarlegri.
- Semdu ljóð um flugelda og skoðaðu vel lýsingar Eyju af þeim. Æfðu þig í að nota líkingar.
- Þegar Eyja kemur heim til Hermundar þá mætir hún konum sem segja henni að Hermundur hafi látist árið 1981. Hvernig er hægt að útskýra samskipti Eyju og Hermundar til þessa?
- Eyja dettur í kirkjugarðinum og þegar hún rankar við sér rekur hún augun í legstein með nafni Sölva. Hvað getur þetta þýtt?
- Hér er hægt að ræða við nemendur um það að vera skyggn. Betra er að kennarinn kynni sér þessi málefni litillega.
- Hvernig fannst þér saga og hafði hún einhvern boðskap?

Hugmynd að heimaverkefni

- Mamma Eyju ætlar til Maríu og „setja upp á henni hárið“. Þetta er orðasamband úr hennar fagi, hárgreiðslunni. Útskýrðu þetta og finndu fimm önnur orðasambönd sem eru starfstengd. Hér er upplagt að nemendur ræði við foreldra eða ömmur og afa og finni út orð eða orðasambönd sem tengjast þeirra atvinnu og kynna svo niðurstöður fyrir bekknum.

Verkefnum eftir lestur sögunnar

Þegar lestri sögunnar er lokið væri upplagt ef kennarinn hefur tök á að fara með nemendur í vettvangsferð á söguslóðir. Ef tækifæri er til væri ekki úr vegi að fara bæði í upphafi og lok lestrar. Undirbúa þarf ferðina vel svo að söguviðið lifni við í huga nemenda. Lang best væri ef hægt er að heimsækja alla þá staði sem koma fyrir í sögunni eins og kirkjugarðinn, Ljósvallagötu, Ásvallagötu, Túngötu, Suðurgötu og styttna af Skúla fógeta svo eitthvað sé nefnt. Gaman væri að gefa sér góðan tíma í gamla kirkjugarðinum og jafnvel vinna lítið verkefni. Hér væri jafnvel hægt að útvega sér leiðsögumann ef kennari þekkir ekki vel til staðhátta.

Vettvangsferð í kirkjugarð

- Áður en farið er að stað er betra að hafa samband við aðila hjá Kirkjugarðinum og athuga hvort þeir veiti leiðsögn. Farið vandlega yfir umgegnisrelgur með nemendur og ítrekið fyrir þeim að sýna hinum látnu virðingu.
- Ræðið við nemendur um þá sögu sem hægt er að lesa úr kirkjugörðum og kynnið fyrir þeim sögu Hólavallagarðs.
- Nemendur taka með sér litla blokk og skriffæri. Þeir röltu um í garðinum og skoða áletranir á legsteinum. Ef þeir rekast á skemmtilega og áhugaverð nöfn þá skrifa þau þau niður ásamt fæðingar og dánardegi og þeirri grafskrift sem fylgir. (nemenur geta svo notað þetta sem hugmynd í sögugerð.
- Skiptið nemendum í hópa áður en farið er í Kirkjugarðinn og farið í Kirkjugaðrsþraut (sjá fylgiskjal 1). Hver hópur þarf myndavél til þess að taka myndir af legsteinum. Munið að taka með ykkur hörð spjöld sem auðveldar nemendum að skrifa.
- Þegar komið er heim úr kirkjugarðsferðinni er upplagt að ræða við nemendur um upplifun sína með spurningum og vangaveltum eins og:
 1. Hvað vakti helst athygli ykkar?
 2. Tóku þið eftir einhverjum táknum á legsteinum?
 3. Var eitthvað sem þið lærðuð með því að lesa á legsteina?

Ef kennari hefur hug á að vinna stærri verkefni eftir lestur sögunnar er hægt að skipta nemendum niður í litla hópa og útteila mismunandi verkefnum. Janfvel væri hægt að bjóða upp á valverkefni. Þegar þeim verkefnum er lokið er upplagt að bjóða foreldrum í heimsókn, halda bókemntakvöld og þá væri hæft að bjóða höfundu að koma líka.

Hugmyndir að hópverkefnum sem hægt er að vinna í lok sögunnar eða samhliða lestri:

- Gera námsspils um efni sögunnar annað hvort fyrir bekkjarfélaga eða aðra. Að búa til spil er krefjandi verkefni og geta nemendur haft til hliðsjónar spil sem þeir þekkja
- Að búa til myndasögu eftir bókinni.
- Að taka upp á myndband kafla út sögunni
- Að útbúa söguviðið til þess að hengja upp á vegg og hafa textabrot um hvern stað.

- Að vinna með persónulýsingar í bókinni. Hægt er að útbúa „dúkkulísur“ fyrir hverja persónu sem kemur fyrir og henda á sögusviðið.
- Að teikna spennurit þar sem sýnt er á grafískan hátt hvernig spennan í sögunni stígur og hnígur. Með þessu gera nemendur sér betur grein fyrir því hvernig sagan er uppbyggð.

Að lokum

Að velja sögu til lestrar fyrir nemendur er vandasamt verk en flest börn hafa gaman að góðum og spennandi sögum. Ef vel tekst til geta nemendur lifað sig inn í heim sögupersóna og lært nýja hluti. Í starfi míni sem umjónarkennari og skólasafnskennari hef ég orðið þess áskynja að áhugi nemenda fyrir bóklestri fer dvínandi á sama tíma og mikið úrval af skemmtilegum bókum er gefið út. Það þarf að hafa meira fyrir því að halda bókum að þeim, örva þá og hvetja en með því að vinna heildstætt með nokkrar skáldsögur yfir skólaárið erum við vonandi á réttri leið. Þessar leiðbeiningar eru settar fram sem hugmynd en ekki er ætlast til að öllu ferlinu sé fylgt. Þær geta einnig gefið vísbendinar um það hvernig hægt er að vinna með hvaða bók sem er.

Ef okkur tekst að kynna ákveðna rithöfunda, bókmenntategundir og fjölbreytt form á skáldverkum gerum við okkar til þess að viðhalda þeim menningararfi sem felst í bókmenntum og vonandi kennum við nemendum okkar einnig að njóta.

Heimildaskrá

Bókmenntavefurinn. (2008). Sótt 14. mars 2011 af :

http://100.bokmenntir.is/rithofundur.asp_cat_id=58&author_id=30&lang=1

Cullinan, B. E. (1981). *Literature and the child*. New York: Harcourt Brace Jovanaovich .

Mynd á forsíðu og á blaðsíðu 10 eru í einkaeign.

Fylgiskjal 1

Kirkjugarðsbraut

Þið eigið að finna legsteina sem uppfylla skilyrðin hér að neðan. Þið fáið ákveðin tíma til að finna þessar upplýsingar og munið að samvinna sparar tíma. Takið myndir af legsteinunum ykkur til stuðnings. Athugið að möguleiki er á aukastigum.

Upplýsingar á legsteini	Stiga-möguleikar	Stig	aukastig	Samtals stig
Fæðingadagur 31.október, hvaða ár sem er.	1			
Sami fæðingadagur og einhver í hópnum ykkar	1			
skáld	1			
Hjónin Guðrún og Jón	1			
Legsteinn með grafskriftinni „Hvíl í friði“	1			
Höggmynd/lágmynd af dýri.	1			
Útlent nafn	1			
Dánardagur hvaða dag sem er árið 1900	1			
Stjórnmalamaður	1			
Elsti legsteininn sem þið finnið	1 + eitt aukastig			
Elsta manneskjan	1 + eitt aukastig			
Yngsta manneskjan	1 + eitt aukastig			
Elsti fæðingardagurinn	1 + eitt aukastig			
Lengsta föðurnafn/eftirnafn	1 + eitt aukastig			
Flest nöfn á einum legsteini	1 + eitt aukastig			
Lengsta grafskriftin	1 + eitt aukastig			
Sama nafn og hópmeðlimir. Aukastig fyrir hver nafn í hópnum	1 stig fyrir hver nafn í hópnum.			

Stig samtals